

B

A Közgazdaságtudományi Karral szemben elfoglalt álláspontok és
az ideiglenesség folytán felmerült ötletek.

A Karral szemben először is alapításkor nyilvánítottak kifogásokat, 1920. januárjában azért, hogy " a Kar a szakkörök megkérdezése nélkül jött létre, - " az egyetemi autonomia megsértésével jött létre" /: Heller Farkas, Szózat, jan. 8./, - " structurája rosszabb, mint a műegyetemi szakosztályé, mert ott egyetemen szak-képzettséget adnak előbb és azután közgazdaságit, míg itt szakképzettség nélkül közgazdákat képezni"/Kossalka, január 6/, - végül " a budapesti aszfalton létesítenek mezőgazdasági egyetemet" /Moson vármegye, július 23/.

A kifogások, amelyeknek ezek példái, többek részéről elhangzottak, de nem állanak meg. Az elsőre nézve A/ alatti melléklet mutatja, hogy bár a Tudományegyetem és a Közoktatásügyi Ministor közt bizonyos nézeteltérés volt is, a tudományos köröknek meg volt a hozzászólásuk a Földes Ö Excollentiája elnöklote alatt 1913-ban tartott értekezleten és egyébként is, a gazdasági szakkörök pedig évtizedek óta foglalkoztak a kérdéssel és előkészítésében résztvettek.

A második kifogás azért nem áll fenn, mert természetesen, hogy mindenki, aki két egyetemi curriculumot végez, többet végez, mint az olyan, aki egyet végez. S ha valaki technikát és közgazdaságot végez; de még több, ha valaki jogot és filozófiát végez, mert akkor nem egy négy és egy-egy éves, hanem két négy éves curriculum lesz. Volt olyan tanítványom is, aki négyet végzett és négy doctorátusa is van. A normalis ember önműl, ha anyagilag és szellemileg egyet ol tud végezni.

A harmadik felfogás szintén tarthatatlan. Mert egyrészt maguk a gazdasági érdekeltségek kérték es határozták ol mezőgazdasági egyetemnek Budapesten való felállítását, másrészt a mezőgazdasági legfőbb egyetemi niveauju iskolák a legőbb államban nagy városokban vannak. Igy pld. Bécs, Berlin, Halle, Loipzig, Breslau, Königsberg, München, Zürich, Koppenhaga, Paris, Baltimore.

Az idők folyamán felmerültek kifogások kereskedelmi körök részéről, hogy egyes professzorok agrárszellemben tanítanak, /1925. nov. 13. "Az Üzlet" / Épügy lehetett volna az ellenkezőt is felvetni. Ez azonban már minden esetre az egyetemi tanszabadságba való beavatkozás.

1925.-ben, tehát a Kar alapítása után 5 évvel, amikor az első végzettek kezdtek az életbe kilépni, akkor jöttek az első tervezetek. A Takarékosági Bizottságban felmerült novemberben az a terv, hogy a Közgazdasági Facultást vissza kellene fejleszteni, s helyette a Magyaróvári Akadémiát kifejleszteni. A Kultuszminiszter Ur viszont /Az Ujság, nov. 27./ a Közgazdasági Egyetem és structurájának fenn tartása mellett tör lándzsát, mondván, hogy annak structurája iránt a külföldi nagy államok is érdeklődnek.

A magyaróvári tervvel szemben a Kultuszminiszter Ur / Uj Nemzedék, dec. 2./ kiválatosnak tartja az Állatorvosi Főiskola összekapcsolását a Közgazdasági Facultással.

És szóba jött ugyanígy az Erdészeti Főiskolának összekapcsolása is.

A nehézség itt nem az illető főiskolánál volt, ahol - különösen az Állatorvosi Főiskolánál - állandóan szimpátiával voltak azon terv iránt épügy, mint magán a Közgazdasági Facultáson. Hanem abban volt a nehézség, hogy ezek az intézmények különböző miniszteriumok hatáskörébe tartoznak és tudvalevő, hogy ilyenek egyesítése nálunk, Magyarországon a legnehezebb dolgok közé tartozik.

Pénzügyi oldalról gyakran említtettek kifogások különösen olyan tanszékkel szemben, amelyek tárgyaira más facultásokon is vannak tanszék. Csak példa ezek közül Hegedüs Loránt cikke/Pesti Hirlap, 1927. ápr. 3./ amelyben azt mondja, hogy közjogot és politikát a Szorb-utcának mindkét oldalán tanítanak, ami felesleges. De épügy kifogásolták, hogy filozófiát és gazdaságtörténetet tani-

tanak a Közgazdaságin és a Filozofiai Facultáson, közjogot, közigazgatási jogot, pénzügytant. pénzügyi jogot stb. tanítanak a Közgazdaságin és Jogi Facultáson és így tovább.

Ezek az ellenvetések teljesen hamis bázison nyugszanak. Egy tudománykör nem iskolai tankönyvet jelent, amelynek aprobált és egy érvényű, egy formájú curriculumuma van. A különböző foglalkozásu egyének a különböző tudományszakokat nem egyformán fogják megérteni, nincsenek ezekre egyformán előkészítve és gondolkodásmódjuk előkészületük, előismereteik folytán más-más beállításban fogják azokat megérteni. Másrészt a különböző foglalkozásu egyéneknek az egyes tudományokból mást és mást kell hangsúlyozni, mást kell különösen megtanulniok és különböző mértékben kell, hogy a különböző szakokat elsajátítsák avégül, hogy szakképzettségüket is kiegészítsék.

Igy pld. a gazdasági földrajzot a Közgazdasági Facultáson ~~meg~~ úgy adom elő, hogy a természettudományi oldalt hangsúlyozom erősebben, mert ez az, amit a közgazdaságtani és jogi tudományok körében mozgó fiatalombr kevésbé fog hallani. Tehát ahol ismerete kiegészítésre szorul. De viszont a magyarázatokat, analógiákat az ő közgazdasági gondolkodásából veszem és a végconclusiók olyanok, amolyok közgazdaságilag értékesíthetőek. Ha ugyanezen tárgyat a Filozofiai Facultáson kellene előadnom, úgy a részletekben több közgazdasági elemet adnék, mert hiszen ez az, amit a fizikai földrajzi és természetrajzi képzésben a fiatalombr nem kap meg, tehát itt hiányos a látó kör. Viszont a megértéshoz természettudományi alaptól kellene kiindulnom inkább, a végcél pedig az volna, hogy a leendő tanár legnagyobb részt fizikai és természettudományi földrajzi előadásaiiban ne nekilgálja a közgazdasági lézőpontot sem és ne mondjon majd olyant, ami ezzel ellentétes.

Ez a kifogás különben ekkor nemcsak a Közgazdasági Facultással szemben állhat fenn. Mert épügy, mint ahogy nálunk felesleges volna közjogot és közigazgatási jogot tanítani, épügy meg kellene szüntetni a Jogi Facultáson a közgazdaságtani tanítását, amely nyilvánvalóan és első sorban a Közgazdasági Facultásra tartoznék. De világos, hogy sem egyiknek, sem másiknak nincs értelme. Csak bizonyos szűkebb mértékben áll az, hogy egyes, itt vagy ott kevésbé fontos tárgyak tekintetében a különböző facultások egymást támogatják és ez, ha nem is intézményes formában, de szokás alapján szélesben megtörténik, mert hiszen a Közgazdasági Facultáson a különböző osztondókban átlag 10 jogi kari, műgyetomi és filozofiai kari professzor adott elő, mint meghívott előadó.

Vagy említsem azt a különös kifogást talán azért, mert magasrangú férfiutól is hallottam, hogy lehetetlen egy olyan kar, amelyen filozofiát is, trágázást is adnak elő. Eltekintve attól, hogy mezőgazdaságot trágázástan nélkül bajos tanítani, viszont egyetomi kulturnívót filozofia nélkül semmiféle szaknak sem lehet megadni, anélkül, hogy az egyetomot szakiskolává és mesterségek-képzővé ne tegyük - azt is merem állítani, hogy a trágázás a filozofiát is érdekli, mert a trágázással járó amelioráció és intenzifikálás kulturmunka, amely az emberiség általános kulturfejlődésének éppoly eleme, mint a jogi nézetek tisztulása, avagy a tudományosság elmélyülése, tehát mint az ismeretelmélet.

De nem vagyunk az egyetomi ilyen egyetomi főiskola, mert pld. a Műgyetemen is adnak elő filozofiát / 1929-30/ évi program 246. pont/ francia irodalmat és stílusgyakorlatokat/ 247.-248.pont./ be-tűvotést / 260 pont./ üvegtechnikai gyakorlatokat, nyomdaipari és fonóipari gyakorlatok mellett/ 256.-257.pont/ sexuális biológiát/228.pont./ Ezek éppoly heterogének látszanak és éppoly kevésbé azok.

Ebben az időben, fennállásának cca nyolcadik esztendőjében már igen nagy olismorést is vált ki a Kar, pld. így hangsúlyozza a Budapesti Hírlap 1926.-ban a Közgazdasági Egyetem szükségét, az Ujság / 1927. január 20. / a munkaprogramról ír nagy elismerést. A Kultuszminiszter Ur a Képviselőházban / 1928. május 8/ kijelenti, hogyha nem volna meg a Közgazdaságtudományi Facultás, akkor azt most kellene felállítani.

Ellemző és az ideiglenesség átkát mutatja, hogy ugyanebben az évben mégis felmerül a sajtóban a vidékre helyezés gondolata is, amely már többször, különösen egyszer Debrecen város kezdeményezésére szönyegre került.

Az utóbbi években de már különben is hosszabb idő óta kísért a Facultás valamely egyetemhez való hozzákapcsolásának gondolata. Néha egész világosan volt arról szó, hogy a Tudományegyetem Jog-és Államtudományi Karához kapcsolassék és 1926.ban / márc. 14/. A Kultuszminiszter U r a Pénzügyi Bizottságban Czettler képviselő ur felszólalására kijelentette, hogy a Közgazdaságtudományi Facultás ügyét a jog-és államtudományi karok reformjával kapcsolatosan fogja megoldani. Az egyszerű bekapcsolás azonban a budapesti Jog-és Államtudományi Karnak részéről nem találkozott szimpátiával.

A mult esztendőben merült fel azután a Műegyetembe való beolvasztás gondolata szintén takarékosági és racionalizálási szempontból.

A Műegyetembe való kapcsolás gondolata azonban korántsem találkozott a közgazdasági körök consensusával. A Kultuszminiszter Urnak 1929. június 12.-i beszéde után, amely szerint konkrét ágyaslata van már arra, hogy a Műegyetembe kapcsolassék, a Közgazdaságtudományi Kar, Sándor Pál képviselő ur rögtön felvilágosítást kért és tiltakozását jelentette be ezen terv ellen.

Végül báró Szterényi József a Pesti Hírlap hasábjain / július 4.-én/ egész határozottan állást foglalt a terv ellen, a következőket mondván :

"A racionalizálás is szerepet játszott a felsőház költségvetési vitájában. Sajnos, nem abban az irányban, amelyben kívánatos lenne. Csak mint modern jelszó. Mert a racionalizálás nagyon modernné lett. Mint nálunk sok minden, ez is csak tetszetőségből, nem belső tartalmáért. Eddig csak a gazdasági racionalizálást ismerték ~~szerep~~ világszerte. Azaz, hogy azon téren alkalmazták. Egy kultur-racionalizálásról is akartam volna beszélni a költségvetési vitában. Arról t.i., hogy a közgazdasági élet nagyobb szolgálatára meg akarják szüntetni a Közgazdaságiudományi Karnak nevezett közgazdasági egyetemet, beolvasztva azt a Műegyetem közgazdasági szakosztályába. Én még nem láttam olyan racionalizálást- pedig szerénytelenség nélkül merem állítani, hogy világszerte sokat láttam -, amelynél a nagyüzemet a kisüzembe olvasztották volna be. Tisztelet- becsület a Műegyetem közgazdasági szakosztályának. Igen magas színvonalon áll. Igen szépen működik. Hézagot pótló volt fölállításakor. Helyesebb lett volna annak idején abból kialakítani a, közgazdasági egyetemet, egyik mezőgazdasági akadémiával való egyesítésével. A közgazdasági egyetemet úgy csinálták meg, amint nem kellett volna. De ez a fakultás igen nagy részben helyrohozta születésének hibáját. Olyan belső erőre tett szert, mely a gazdasági élet jelentékeny tényezőjévé omolte. Össze tudta kapcsolni magában a gazdasági élet különböző tényezőit. A tudomány terén gazdasági harmoniát teremtett, és ezt még ki tudta egészíteni közigazgatási tartalommal. Én másképen csináltam volna meg ezt az intézetet. De ahogyan ma fennáll, amivé lenni tudott, azt mondom, hogy megszüntetése bűn lenne a közgazdaság érdekében. És éppen ma szüntetni meg egy közgazdasági egyetemet amikor mindenki a gazdasági élet fejlődésének szükségességét hangsúlyozza ! A racionalizálás helyes lehet a kulturintézmények tekintetében.

totébon is, ha már mindenáron modern kifejezést kell a parallel intézmények egyesítésére használni. De akkor a helyes rend az, ha a kisebb intézményt egyesítik a nagyobbbal. Ebben az esetben a csupán mérnökök továbbképzését célzó szakosztályt olvasztják be a közgazdasági egyetembe, mely négyéves és kvalifikációt is nyújt. Mely szervezetében egészét alkot. Ez takarékoság is volna. A megfordítottja ellenben nem. Mert a Műegyetem nem venné be egyenrangú tényezőnek a kereskedelmi szakot. Azt tehát ismét vissza kellene állósítani. A Műegyetem szempontjából ez érthető. Kitűnő szervezetének megzavarására, egységének megbontására vezetne. Már pedig minden pka megvan annak megvédésére. Joggal féltékeny rá. Ámde a kereskedelmi degradálása ellen tiltakoznunk kell. Ez ellen a gazdasági életnek az az ága tömören fog sorakozni és föl fogja emelni tiltakozó szavát. Ennek a tiltakozásnak akartam hangot adni a felsőház költségvetési vitájában. A racionalizálás új módszere ellen akartam fölemelni szörény szavamat. Ott nem tohottem meg, megteszom itt.

.....